

Сергій Єфремов (Ч.1)

СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ І ЙОГО ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНА КОНЦЕПЦІЯ

125-ліття з дня народження Сергія Єфремова

Сергій Олександрович Єфремов (справжнє прізвище Охріменко, змінене дідом чи батьком після одержання сану священника) верстав свою життєву і наукову путь неспокойно, часом круто й примхливо і, мабуть таки, через це (починаючи з 10-х років ХХ століття) був постійно «на виду» і в політичних, і в літературно-наукових колах України. Народився він 6 (19) жовтня 1876 року в с.Пальчик Черкаської області, а вищу освіту здобув на юридичному факультеті Київського університету в 1901 році, коли мав уже 25 літ; вона (освіта) певною мірою сприяла його громадянській орієнтації в житті, але наукові зацікавлення в нього сформувалися в іншій, а саме філологічній сфері. За яких-небудь десять літ праці в цій сфері С. Єфремов зумів досягнути по-справжньому дивовижних наслідків історико-теоретичного осмислення української літератури.

Видавши в 1911 році свою «Історію українського письменства», він одразу став в один ряд із тими атлантами, які своїми дужими раменами на рубежі ХІХ-ХХ століть надійно підтримали духовне небо України, зведене великим Кобзарем.

Його основою було волелюбне устремління українського народу і його художній та інтелектуальний потенціал, що формувався протягом багатьох століть і тисячоліть. Варто підкреслити: саме тисячоліть. М.Грушевський, принаймні, знаходив у фольклорних джерелах України такі художні ідіоми й образні вислови, які могли народитися не пізніше, як на рубежі старої й нової ери, тобто за багато століть до введення нашого народу в християнську віру і запровадження чужої нам староболгарської писемності. Предметом дослідження С.Єфремова в його «Історії українського письменства» була літературна (писана) творчість українського народу від найдавніших часів до першої чверті ХХ століття включно. Щоб уявити суть і важливість цієї праці, яка, до речі, за життя С.Єфремова витримала чотири повних і одне скорочене (для шкільної освіти) видання, варто сказати, що в ХХ столітті вона була й залишається поки що єдиною авторською роботою такого типу.

Серед атлантів, разом з якими С. Єфремов на рубежі ХІХ-ХХ століть у задушливій атмосфері колоніального поневолення українського народу розбудовував його духовність, були М.Драгоманов, І.Франко, Леся Українка й А.Кримський, М.Лисенко й І.Карпенко-Карий, М.Грушевський і М.Коцюбинський, Ол.Олесь і В.Винниченко. З окремими з них С.Єфремов підтримував творчі дружні стосунки, мав велике листування, яке, за свідченням родички С.Єфремова Наталі Павлушкової, влітку 1938 року разом з іншим архівом ученого уповноважені НКВД поспихали в картопляні мішки й віддали двірникові-п'яниці для продажу сорабкоопові на обгортку оселедців ... Перелічені вище сучасники й колеги С.Єфремова, будучи за покликанням літераторами й істориками, музикантами й діячами театру, змушені були водночас займатися й болючими питаннями української політики й державного

будівництва. З цього погляду С.Єфремов відзначався особливим обдаруванням і виявляв неабияку активність. Ще в дореволюційний час він був організатором Української радикально-демократичної партії, Товариства українських поступовців, Української партії соціалістів-федералістів, брав участь у багатьох проукраїнських політичних акціях (мітинах, маніфестаціях тощо), за що не раз потерпав од властей і не раз, як писав А. Кримський, відбував за ґратами тюремну повинність.